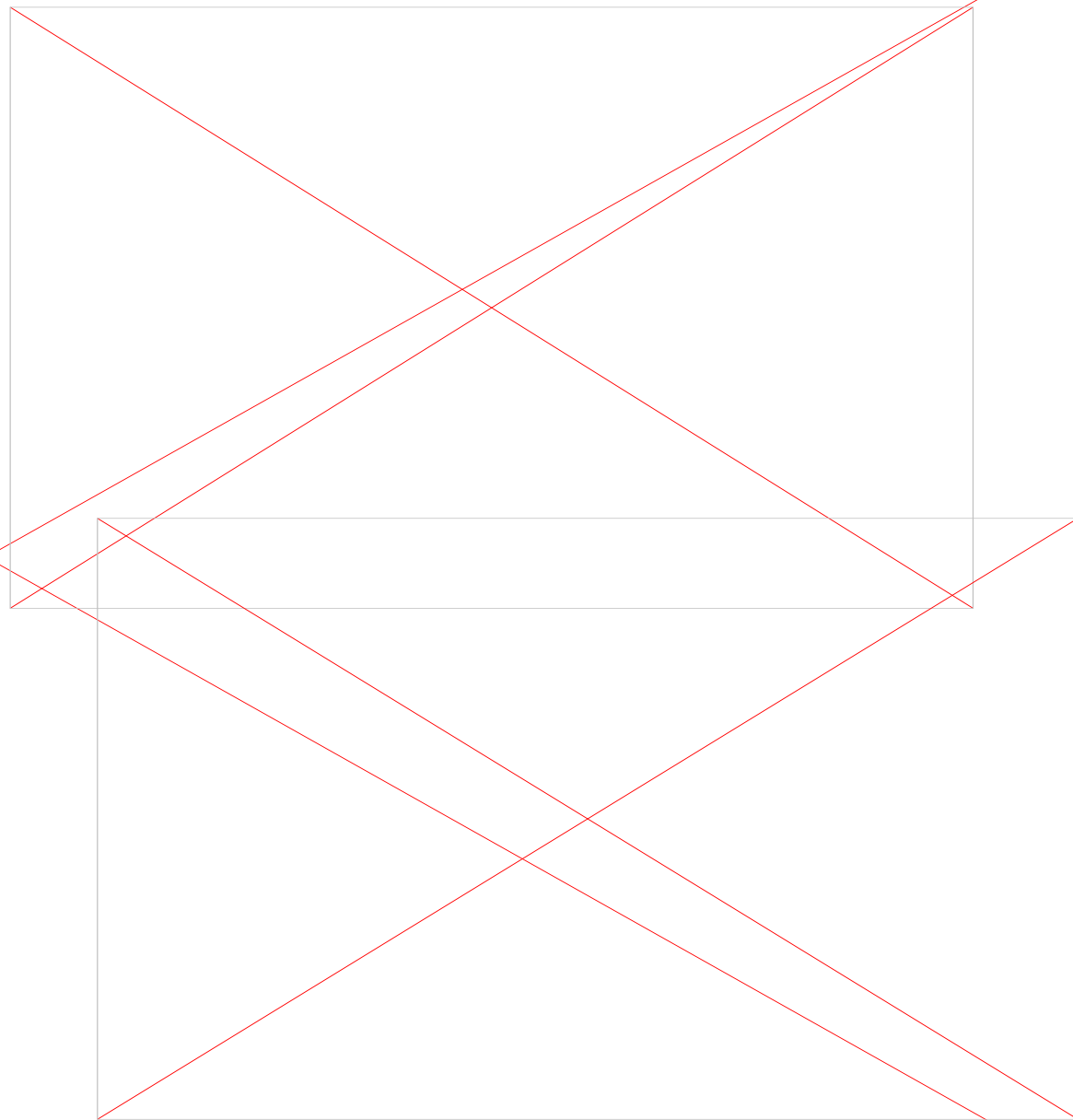
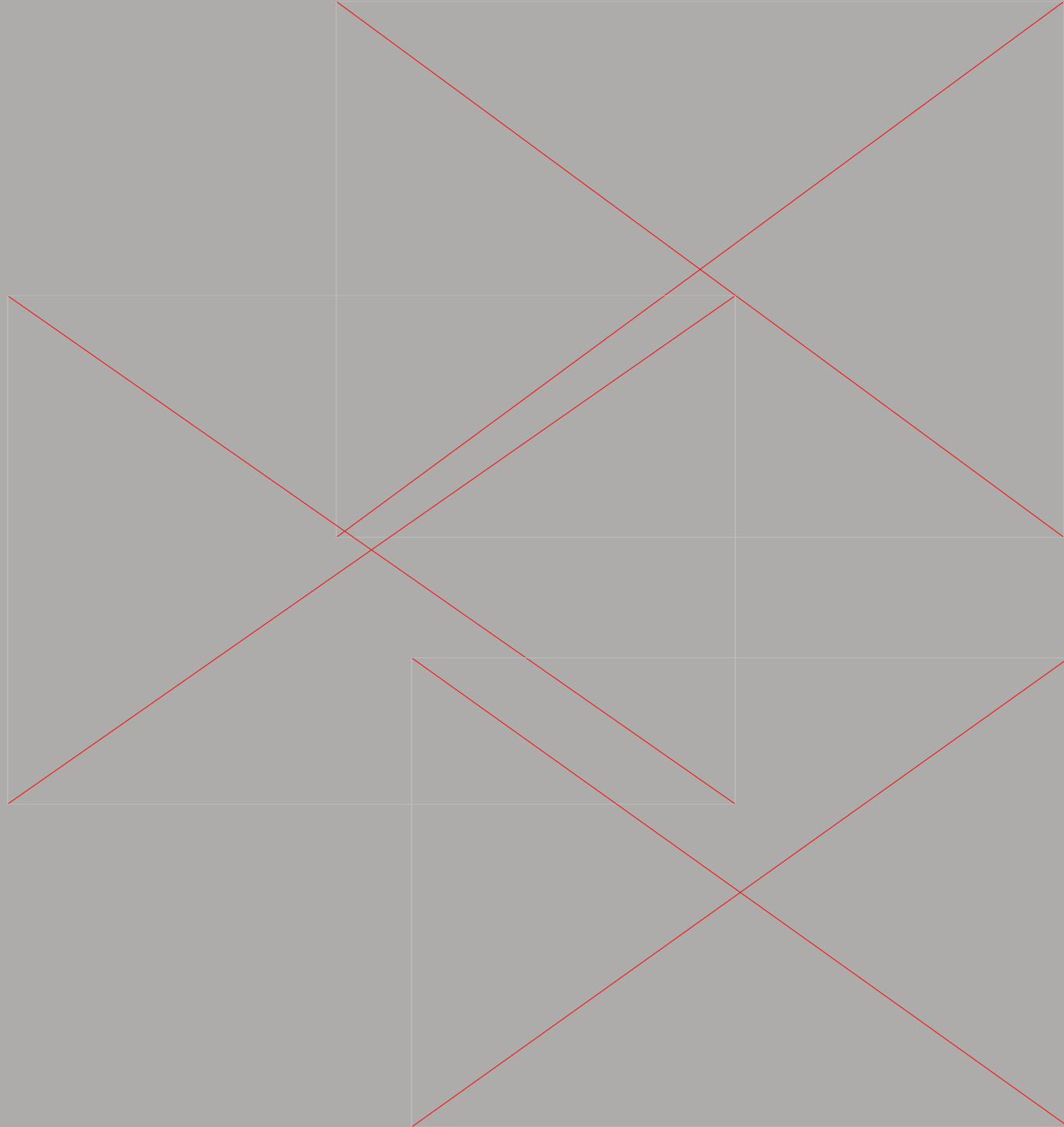

Қарағанды еңбекпен түзету лагері

Қарағанды еңбекпен түзету
лагері(Карлаг)-1930 жылдың
мамыр айында
КСРО «Қазақ еңбекпен түзету
лагерлерін ұйымдастыру
туралы» Қаулысы қабылданды.
Лагерь 1931 жылы 19
желтоқсанда құрылды,
лагерьдің орталығы Қарағанды
қаласынан 45 шақырым жердегі
Долинка ауылы болды

1931-1959 жылдар аралығында
Карлагта 40 000 астам адам
қайтыс болды. Карлаг тұтқындары,
аналар мен балалар Мамочкино
кладбище деп аталған орында
жерленген. Қарағанды еңбекпен
түзету лагерінде «халық
жауларының» балалары жаза
мерзімін өтеді. Олардың көбісі
қатал қамауда ұстау
жағдайларынан аман қалған жоқ.
Жалаңаш және жалаң аяқ балалар
жіңішке қамыстан жасалған
төсеніштерде ұйықтаған. Жүкті
әйелдер үшін жазаны кейінге
қалдыру мүмкіндігі болмаған.

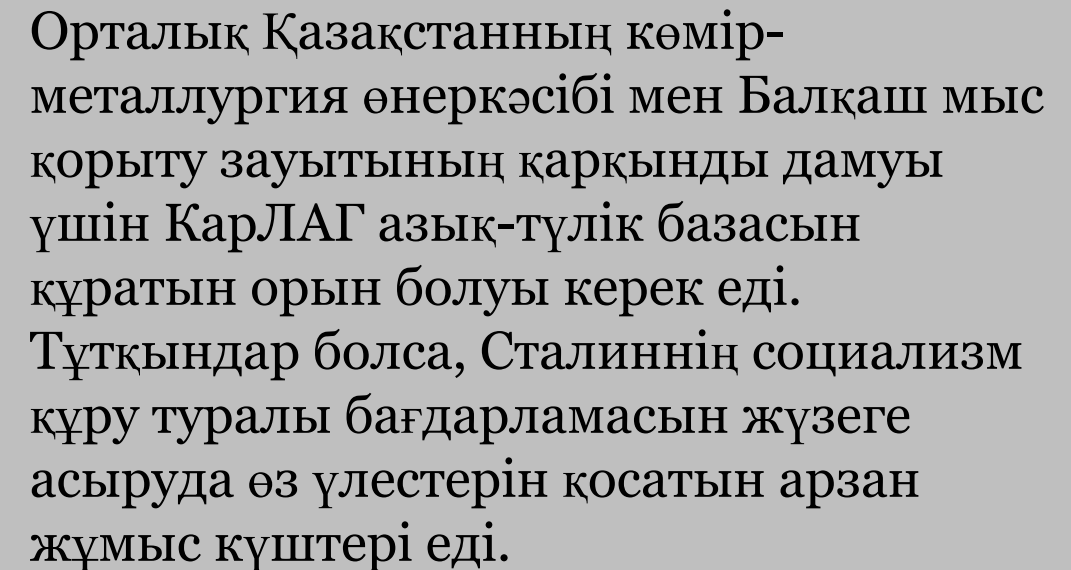
Карлагтың ауқымы
Францияның жер көлемімен
теңеседі. Қарағанды лагері
ауқымына, құрылымдық
жүйесінің күрделілігіне және
Мәскеуге ғана тікелей
бағынған әлеуетіне қарай
«мемлекет ішіндегі
мемлекет», ал азаптау
құралының күштілігі
жағынан «Даладағы тамұқ»
деген атқа ие.

Лагердің мақсаты – социализм құрудың сталиндік бағдарламасын жүзеге асыру үшін тұтқындардың тегін еңбегін жаппай пайдалану еді. Сол 1,5 миллион тұтқынның дені «халық жауы» деген айыппен сотталғандар немесе солардың отбасы мүшелері ретінде бас бостандығынан айырылғандар. Тұтқындар арасында әлемдік деңгейдегі ғалымдар, мәдениет қайраткерлері, бұрынғы партия-кеңес қызметкерлері, шала сауаттылар мен әліпті таяқ деп білмейтін сауатсыздар да болыпты.

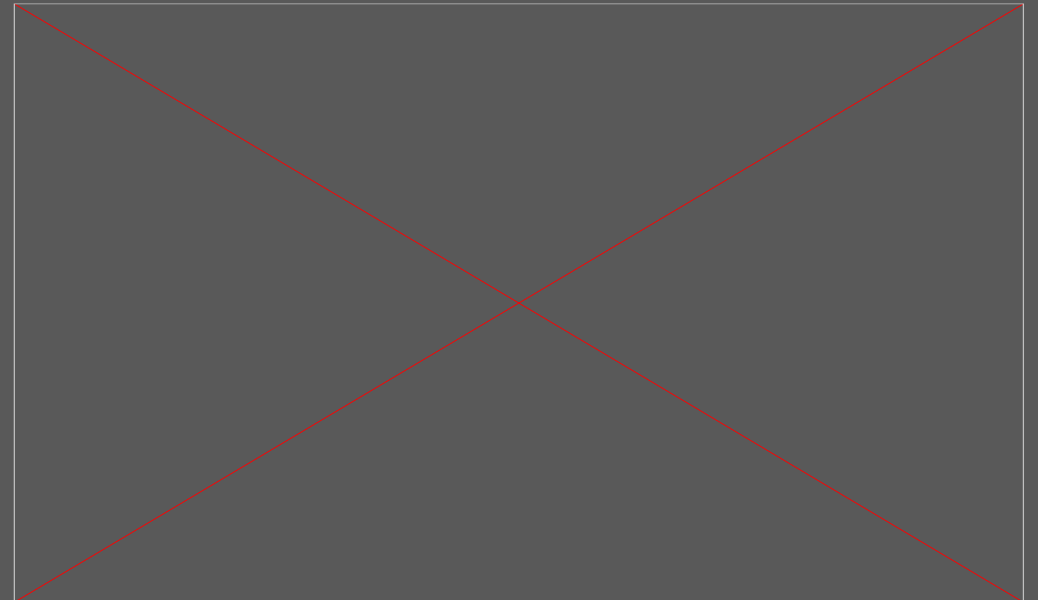
Аз ғана халық тұратын үлкен территория, бай табиғи ресурстар, КСРО-ның орталық өңірлерінен алыс орналасуы бұл жердің байырғы тұрғындарын күштеп көшіріу арқылы тау-кен металлургиясын, ауылшаруашылығын пайдалану үшін ыңғайлы факторлар болды, ал тұрғылықты жерінен күштеп көшірілген халық қырылып жатты.

Орталық Қазақстанның көмір-металлургия өнеркәсібі мен Балқаш мыс қорыту зауытының қарқынды дамуы үшін КарЛАГ азық-түлік базасын құратын орын болуы керек еді. Тұтқындар болса, Сталиннің социализм құру туралы бағдарламасын жүзеге асыруда өз үлестерін қосатын арзан жұмыс күштері еді.

ҚЫЗЫҚТЫ МӘЛІМЕТТЕР

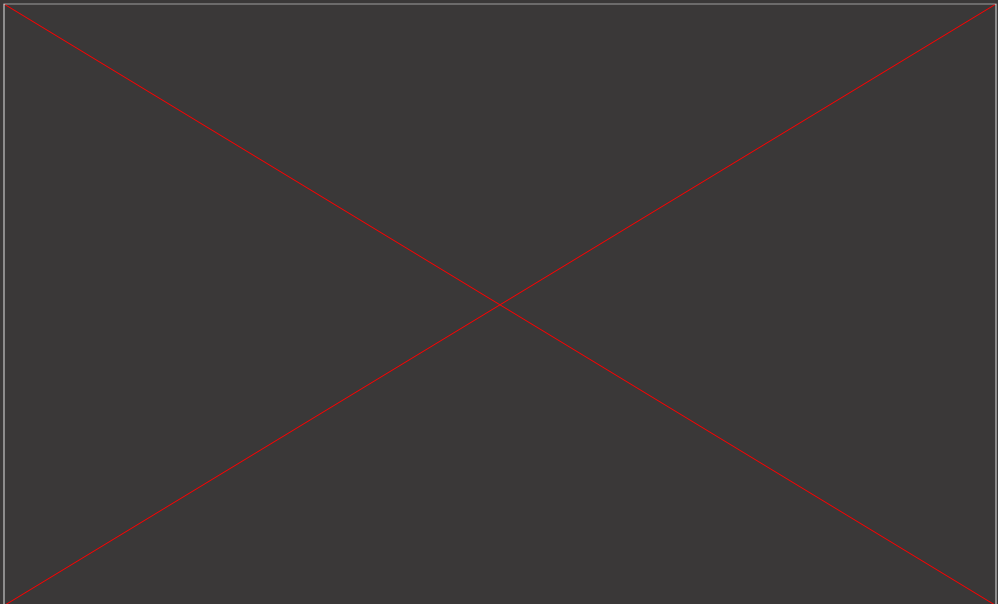
- 1) Карлагта әйгілі қазақ ақбасын (сиыр)шығарған
- 2) Онда 5000нан астам ауылшаруашылық дақылдарының сорттарын шығарды
- 3) Карлагтын территориясы қазіргі Франция мемлекетімен бірдей болған
- 4) Карлаг тұтқыны болған Александр Чирижевский ауады иондардыратын шам ойлап тапты

Тұтқындардың негізгі қызметі жол салу үшін тас өндіру болды. Барлық жұмыс қолмен жасалды. Адамдар суықтан, аштықтан және физикалық шаршаудан өлді. Әлсіз, әлжуаз, жұмысқа жарамсыз болғандарды күзетшілер бітірді. Лагерьлерді құру кезінде НКВД-ның уәкілетті арнайы бөлімшелері осы аумақтан жергілікті халықты түгелдей күшпен қуып шықты. Көбінесе малды мәжбүрлеп алып кетумен. Қазақтар үшін бұл аштықты білдіреді.

Кеңес Одағының зиялы қауымы Карлагқа жер аударылды, олардың арасында ең үлкен биолог Чижевский, Мария Капнист, Лев Гумилев, Валерий Могильницкий, әке Севастян сияқты есімдер пайда болды.

НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА
РАХМЕТ!

https://youtu.be/CHlj6D_VoTQ

